

Nr B 16

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till främjande av bostads-, egnahems- och aktiesparande.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: B 172 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: B 231 av herr *Hjalmarson m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

1) Förslag

till

förordning om bostadssparande

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som under ett eller flera av åren 1958—1962 insätter medel i bank eller annan penninginrättning å särskilt konto för bostadsanskaffning (bostadskonto) må åtnjuta uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för vad sålunda insatts efter vad nedan sägs.

2 §.

Uppskov enligt 1 § må äga rum för ett belopp av tillhoppa högst 5 000 kronor under nämnda period, dock att för äkta makar beloppet må utgöra sammanlagt 10 000 kronor.

3 §.

Å bostadskonto insatta medel skola vara avsedda för förvärv av eget hem eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening. Den omständigheten att bostaden är förenad med utrymme för ägarens yrkesverksamhet skall ej utgöra hinder för uppskov, som i 1 § sägs, under förutsättning att bostadsändamålet prövas vara det väsentliga, ej heller den omständigheten att bostaden är uppförd å jordbruksfastighet.

4 §.

Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall upptagas som intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet för det beskattningsår, då uttag

från bostadskonto sker, såvida icke de uttagna medlen under beskattningsåret använts för ändamål som i 3 § sägs, i vilket fall skattebefrielse skall äga rum.

Å bostadskonto insatta medel, som icke uttagits före utgången av år 1967, skola upptagas till beskattning vid 1968 års taxering.

5 §.

Bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på bostadskonto, har att varje år före den 1 februari underrätta taxeringsnämnd i vederbörandes hemortskommun om sammanlagda beloppet av under nästföregående kalenderår verkställd insättning å bostadskonto eller utbetalning från sådant konto.

6 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1959.

2) *Förslag*

till

Lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas att 39 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse, samt att till 46 § skall fogas ett fjärde moment av nedanstående lydelse.

39 §.

3 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmäles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 300 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 600 kronor. I den mån intäkten utgör avkastning av aktier eller andelar i ekonomisk förening må det extra avdraget ökas med 200 kronor eller, om den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, med 400 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

4 mom. Har skattskyldig, som är ägare av annan fastighet, inrättad till bostad åt en familj jämte personliga tjänare (enfamiljsfastighet) eller två familjer jämte personliga tjänare (tvåfamiljsfastighet) eller som innehar lägenhet med bostadsrätt, under beskattningsåret verkställt amortering av skuld å sådan fastighet eller sådan lägenhet till ett belopp överstigande 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde eller, beträffande bostadsrättslägenhet, den del av fastighetens taxeringsvärde som belöper å lägenheten, må han i hemortskommunen åtnjuta avdrag för överstigande amortering, dock högst med ett belopp av 700 kronor och endast i den mån den sammanlagda amorteringen icke motsvaras av en minskning under beskattningsåret av den skattskyldiges eller dennes makes sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar innestående medel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1959; dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1959 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1959 eller tidigare år.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: B 231.

Frågan om främjande av sparande i skilda former genom lättnader vid beskattningen har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Bl. a. hade 1957 års riksdag att ta ställning till olika yrkanden härutinnan. Sålunda föreslogs i Kungl. Maj:ts proposition nr 97 till nämnda års riksdag i syfte att gynna sparandet att det extra avdrag om 100 kronor för ensamstående och 200 kronor för äkta makar gemensamt, som sedan år 1956 medgetts vid beräkning av inkomst av kapital, skulle höjas till 300 kronor för ensamstående och till 600 kronor för äkta makar gemensamt. Vidare yrkades i väckta motioner liknande och andra åtgärder med samma syfte. I de likalydande motionerna I: 216 och II: 258 föreslogs sålunda utredning om införande av visst slag av sparkonto hos bank. Motionärerna förordade bl. a., att envar fysisk skattskyldig, som av sin inkomst på särskilt hos bank upplagt sparkonto insatte för varje kalenderår förslagsvis högst 1 000 å 2 000 kronor eller eventuellt viss del av årsinkomsten, skulle vara befriad från att i sin självdeklaration för det år, varunder insättningen skett, upptaga beloppet till inkomstbeskattning. Även i de likalydande motionerna I: 371 och II: 459 föreslogs premiering av sparande å särskilt sparkonto. Avdrag vid inkomsttaxeringen förordades således för belopp, som under beskattningsåret insatts på sparkonto i bank. Ett villkor borde dock

vara att den skattskyldige ökat sina banktillgodohavanden under året med minst motsvarande belopp. Så länge medlen innestod på kontot skulle inte någon beskattning ske, men vid uttag från kontot skulle det uttagna beloppet återföras till beskattning. Definitiv skattelättnad borde enligt motionärernas mening kunna komma i fråga för den som sparar på längre sikt. En viss maximering föreslogs beträffande det belopp som årligen insattes på sparkontot.

Vidare väcktes i de likalydande motionerna I: 309 och II: 390 vid 1957 års riksdag bl. a. yrkande av huvudsakligen samma innebörd som i de nu förevarande motionerna I: B 172 och II: B 231. Slutligen yrkades i de likalydande motionerna I: 409 och II: 509 att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådana åtgärder för stimulerande av nysparandet, att sparandet i form av amortering av skuld kunde premieras i samma utsträckning som övrigt sparande.

Bevillningsutskottet behandlade samtliga ovannämnda vid 1957 års riksdag framlagda förslag i ämnet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 32. Därvid anförde utskottet, att allmän enighet torde råda om det frivilliga enskilda sparandets stora betydelse för samhällsekonomin. Under en följd av år hade också i olika sammanhang ifrågasatts åtgärder för att stimulera till en ökning av detta sparande. Från statsmakternas sida hade även prövats olika möjligheter i detta hänseende, varvid såsom den mest vittsyftande torde få anses det år 1955 beslutade systemet för premiering av det frivilliga sparandet under åren 1955 och 1956. Utskottet delade den av departementschefen i propositionen nr 97 uttalade meningen att, även om premiesparandet i och för sig fått stor anslutning, det dock inte syntes ha medfört ett nysparande av sådan storlek, att anledning förelåg att vidare använda samma system. Fortsatta åtgärder i syfte att uppmuntra nysparandet var emellertid enligt utskottets mening synnerligen önskvärda. Ett ökat enskilt sparande innebar nämligen att den enskilde medborgaren i vidgad utsträckning avstod från löpande konsumtion och att ytterligare utrymme härigenom skapades för tillgodoseende av investeringsbehov i samhället. Enligt utskottets mening var därvid den närmast till hands liggande lösningen att — såsom departementschefen föreslagit — höja det år 1955 införda schablonavdraget under inkomst av kapital. För att den önskvärda effekten i fråga om nysparandet skulle uppnås borde en tämligen kraftig höjning ske. De i propositionen föreslagna beloppen syntes utskottet härvidlag väl avvägda. Utskottet tillstyrkte således propositionsförslaget.

Beträffande de i ämnet väckta motionerna anförde utskottet följande.

Utskottet har i det föregående framhållit att utskottet anser en ökning av det enskilda sparandet vara synnerligen angelägen. Även om det av utskottet tillstyrkta propositionsförslaget är ägnat att i hög grad främja detta sparande, bör enligt utskottets mening varje ytterligare möjlighet därtill noggrant prövas. Särskilt motionsförslagen om skatteuppskov för belopp som insätts på sparkonto anser utskottet värda att uppmärksammas. Med det antydda systemet är nämligen förbunden en premiering på det sättet, att den skattskyldige så länge medlen innestår på sparkontot till-

godgör sig ränta på det mot insättningen svarande skattebeloppet — en premieringsfaktor som synes utskottet vara av betydelse ur olika synpunkter. Sparkontosystemet synes även kunna inrymma möjligheter till en särskild stimulans åt det långsiktiga sparandet. Såsom en fördel med det skisserade systemet ser utskottet också att detsamma kan användas i resultatutjämnande syfte. Utan mer ingående undersökningar är det emellertid svårt att bedöma hur stora kostnader för statsverket, som ett sparkontosystem kan väntas medföra, och om de ur allmän synpunkt önskvärda verkningarna därav kan uppväga de med systemet förenade kostnaderna. Vidare torde ett system med skattepremiering för insättning på sparkonto aktualisera svårlösta tekniska problem, t. ex. om avdrag skall medges redan då källskatt uttas och i så fall vilket förfaringssätt som är lämpligast. Även i andra hänseenden torde närmare överväganden erfordras. Utskottet kan därför inte för närvarande förorda lagstiftning i ämnet men är däremot berett tillstyrka att en utredning kommer till stånd. Utredningens uppgift bör vara att allsidigt och förutsättningslöst söka utröna huruvida det är lämpligt och möjligt att skattevägen stimulera nysparande och vilka former som därvid bör komma i fråga. Utredningen bör alltså inte omfatta endast skattepremiering av sparkontoinsättningar utan även behandla frågan om stimulans av olika former av målsparande, t. ex. bostadssparandet. I första hand bör utredas om sparande i nu angivna former kan gynnas genom skattelättnad på ett eller annat sätt. Frågan om premiering av amorteringssparandet, vilket i och för sig självfallet är av största betydelse, anser utskottet vara av alltför intrikat natur för att böra tas upp till prövning i detta sammanhang. Nämnas bör att frågan om avdragsrätt för amortering av studieskulder redan är föremål för utredning av skattelagssakkunniga.

Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat de föreliggande motionsyrkandena rörande skattelättnad för sparkontoinsättningar samt för bostads- och amorteringssparande. I den del yrkandena inte blivit tillgodosedda genom vad utskottet anfört avstyrkes desamma av utskottet.

Vid 1958 års A-riksdag framställdes likaledes motionsvis yrkanden om skattefrihet för sparande. Således yrkades i de likalydande motionerna I: 254 och II: 322 lagstiftning av i huvudsak samma innebörd som begärdes i de ovanberörda, vid 1957 års riksdag väckta motionerna I:371 och II: 459. I motionerna I: 24 och II: 29 återigen förordades att skattskyldig skulle åtnjuta uppskov med taxeringen till kommunal och statlig inkomstskatt för medel, som under vissa år insatts å särskilt »utbildningskonto» i bank eller annan penninginrättning, till belopp av 400 kronor per år för varje den skattskyldiges barn under 16 år. Full skattebefrielse eller befrielse med halva skattebeloppet borde få åtnjutas om medlen användes till utbildning. Om medlen innestod ytterligare tio år sedan barnet uppnått 16 års ålder borde skattebefrielsen bli definitiv, i den mån medlen togs i anspråk för förvärv av eget hem, startande av egen rörelse eller dylikt.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 29 erinrade A-riksdagens bevillningsutskott om vad 1957 års bevillningsutskott anfört i sitt ovannämnda betänkande nr 32 rörande angelägenheten av en ökning av det enskilda sparandet och uttalade sin anslutning till vad sålunda anförts. Vidare yttrade A-riksdagens bevillningsutskott bl. a.

De åtgärder som på senare tid vidtagits från statsmakternas sida för att främja sparandet, t. ex. genom höjning av det skattefria avdraget från inkomst av kapital och intensifierade aktioner för att stimulera ungdomens lönsparande, torde också kunna förväntas ge ett visst resultat. Emellertid bör även andra åtgärder övervägas, varvid en premiering av nysparandet via beskattningen kommer i blickpunkten. Som redan nämnts har riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställt om en allsidig och förutsättningslös utredning av detta spörsmål. Enligt vad som framgår av 1957 års bevillningsutskotts uttalande skulle såväl det i motionerna I: 254 och II: 322 förordade systemet med avdragsrätt för insättning å sparkonto som det mer begränsade alternativ, som föreslagits i motionerna I: 24 och II: 29, utgöra sådana former av sparande, som borde omfattas av utredningen. Utskottet, som förutsätter att en dylik allsidig och förutsättningslös utredning kommer till stånd inom den närmaste tiden, anser sig inte kunna förordna omedelbar lagstiftning i ämnet enligt något av de alternativ, som skisserats i motionerna. Utskottet avstyrker således de föreliggande motionsyrkandena.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1958 har chefen för finansdepartementet tillkallat utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning rörande ytterligare åtgärder för att stimulera det personliga sparandet. Av direktiven för utredningen må här återges följande.

Ett flertal initiativ för att åstadkomma ett stegrat personligt sparande har redan tagits både av statsmakterna och av privata institutioner och sammanslutningar. Här kan nämnas ungdomens organiserade lönsparande, som pågått sedan slutet av 1940-talet och som är föremål för särskild stimulans genom den vinstutlottning vartill riksdagen beviljar medel. En intensifierad kampanj för detta lönsparande inleddes under fjolåret. I ett flertal sparinstituts regi pågår vidare sedan en tid tillbaka ett organiserat bostads- och aktiesparande. Möjligheten att öka bostadssparandet genom snabbare amorteringar prövas i den nu pågående kreditmarknadsutredningen. I sammanhanget bör också nämnas den i fjol beslutade höjningen av skatteavdraget för kapitalinkomster.

I direktiven erinras vidare om 1957 års riksdags ovannämnda hemställan om utredning av frågan. Här efter anföres bl. a. följande.

Frågan om ytterligare sparstimulerande åtgärder torde nu böra allsidigt och förutsättningslöst utredas av särskilda sakkunniga. Olika alternativ bör övervägas — utländska förebilder kan härvid eventuellt vara till hjälp — och de tekniska förutsättningarna för deras genomförande närmare studeras. Allsidigheten i utredningen innebär bl. a. också att de samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna av de olika förslagen om möjligt kartlägges. Med hänsyn till statsfinansernas ansträngda läge måste gränsen för sparfrämjande åtgärder via skattepolitiken under alla förhållanden dragas ganska snävt. Därtill kommer, att åtgärder av denna art är förenade med svår bemästrade problem. Det måste nämligen beaktas, att dylika åtgärder kan beröra ett mycket stort antal skattskyldiga och att redan av denna anledning tekniskt invecklade anordningar knappast kan komma ifråga.

Utredningen bör söka bedöma de ifrågasatta åtgärdernas effekt på hushållens och statens sparande var för sig samt för sparandet i samhällsekonomi i dess helhet. Förutsättningarna för att komma fram till en åtminstone grov uppskattning av storleksordningen av de olika effekterna är nu gynnsammare än tidigare, eftersom konjunkturinstitutet nyligen färdig-

ställt en utredning om hushållens sparvanor, belyst med ett statistiskt material, som bör kunna bli till direkt nytta för utredningen. Samråd bör i erforderlig utsträckning äga rum med stabiliseringsutredningen och kreditmarknadsutredningen.

I de förevarande motionerna anföres bl. a. följande. Den personliga sparkvoten har under de senare åren odiskutabelt undergått en i förhållande till inkomst- och konsumtionsökning allvarlig relativ försämring. Denna minskning, som är en av anledningarna till den bristande balansen i samhällsekonomin, kan icke ersättas av ett offentligt sparande. Det offentliga sparandet är nämligen icke någonting annat än ett tvångssparande skattevägen, vilket på längre sikt åstadkommer mer skada än hjälp att bringa samhällsekonomin i balans. De för samhällsekonomin ansvariga instanserna måste därför främst inventera och undersöka alla de möjligheter som kan stå outnyttjade när det gäller att stimulera och öka det personliga sparandet. Motionärerna föreslår följande tre åtgärder:

1. *Bostadssparande.* Den som under ett eller flera av åren 1958—1962 insätter medel i bank på särskilt bostadskonto upp till ett sammanlagt belopp av högst 5 000 kronor för ensamstående och 10 000 kronor för gifta skall få göra avdrag härför i deklarationen. Om medlen användes för förvärv av eget hem eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening, blir skattebefrielsen definitiv. Bostaden kan uppföras även på jordbruksfastighet.

2. *Egnahemssparande.* Den som under året amorterar å skuld på egna-hemfastighet mer än 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde skall få avdrag för det överskjutande beloppet, dock högst 700 kronor.

3. *Aktiesparande.* I dagens läge är det synnerligen angeläget att anskaffa riskvilligt kapital som kan ställas till näringslivets förfogande. De viktigaste orsakerna till bristen på riskvilligt kapital torde bland annat vara den starka penningvärdeförsämringen och det under senaste decenniet ständigt stigande skattetrycket. Därvid torde dubbelbeskattningen av kapitalinkomst ha i speciell grad medverkat. För närvarande beskattas aktiebolagens vinst statligt och kommunalt med sammanlagt mellan 55 och 60 procent. Dessutom beskattas aktieutdelning som inkomst och träffas således av den kraftiga marginalbeskattningen. Den praktiska formen för skapandet av det önskvärda riskvilliga kapitalet är aktiesparandet. En metod att åstadkomma ett ökat intresse bland allmänheten för aktie- respektive andelssparande vore att genomföra en speciell skattefrihet för avkastningen av aktier och andelar. Tanken att medge skattefrihet för viss inkomst av kapital är redan accepterad i det svenska skattesystemet. Önskvärdheten att erhålla ett på bred bas utspritt, långfristigt riskvilligt sparkapital motiverar emellertid en utvidgning av avdragsrätten vad gäller avkastningen av kapital då avkastningen härrör från aktier och andelar i ekonomiska föreningar. Motionärerna förordar att avkastningen av aktier och andelar i ekonomiska föreningar i fortsättningen skall befrias från inkomstskatt intill ett belopp för ensamstående om 200 kronor och för äkta makar om 400 kronor.

Utskottet

I de förevarande motionerna har framställts yrkanden om vissa lagstiftningsåtgärder i syfte att uppmuntra det frivilliga sparandet genom lättnader vid beskattningen. Sålunda föreslås rätt för den som under ett eller flera av åren 1958—1962 insatt medel i bank på särskilt bostadskonto upp till ett sammanlagt belopp av högst 5 000 kronor för ensamstående och 10 000 kronor för gifta att få avdrag härför i deklarationen. Om medlen användes för förvärv av eget hem eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening, skulle skattebefrielsen bli definitiv. Vidare föreslås att den, som under året amorterat å skuld på egnahemsfastighet ett belopp överstigande 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde, medges avdrag för det överskjutande beloppet, dock högst 700 kronor. Slutligen förordas särskild premiering av sparande i aktier och andelar i ekonomiska föreningar genom skattefrihet vid inkomsttaxeringen för avkastningen därav intill ett belopp av 200 kronor för ensamstående och 400 kronor för äkta makar.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har frågan om främjande av det frivilliga enskilda sparandet genom lättnader vid beskattningen under senare år vid upprepade tillfällen prövats av riksdagen bl. a. i anledning av olika motionsvis framställda förslag i ämnet. I anledning härav hemställde 1957 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t om en utredning rörande åtgärder för att stimulera sparandet.

Den av riksdagen begärda utredningen har numera igångsatts. Utredningen skall enligt direktiven vara allsidig och förutsättningslös, därvid olika alternativ bör övervägas och de tekniska förutsättningarna för deras genomförande närmare studeras. Om möjligt skall även de samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna av de olika förslagen kartläggas.

Det kan således förväntas att de i förevarande motioner framförda förslagen till stimulans av sparandet kommer att prövas av utredningen. Enligt utskottets uppfattning bör denna prövning avvaktas innan definitiv ställning tas till frågan om förslagen bör genomföras. Utskottet anser sig på grund härav böra föreslå riksdagen att lämna motionerna utan åtgärd.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: B 172 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 231 av herr Hjalmarson m. fl. om vissa åtgärder till främjande av bostads-, egnahems- och aktiesparande icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 november 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Eriksson, Spetz, Snygg, Erik Jansson, Söderquist, Wolgast*, Hellebladh och Alvar Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Brandt i Aspabruk, Magnusson i Borås, Ericsson i Kinna*, Gustafson i Göteborg, Eriksson i Bäckmora, Forsberg, Carlsson i Västerås och de Jounge.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Hagberg, Magnusson* i Borås och *de Jounge*, vilka ansett att utskottet — under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: B 172 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 231 av herr Hjalmarson m. fl. om vissa åtgärder till främjande av bostads-, egnahems- och aktiesparande — bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till nämnda motioner antaga de i motionerna intagna förslagen till

1) förordning om bostadssparande, samt

2) lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).